

Trećih deset parova dobit će treću kombinaciju. To će nam omogućiti da na istom ili na nekom drugom satu parovi izmijene omotnice s kartončićima i slažu nove rečenice.

U prvi mah čini se da priprema takvog tipa vježbe iziskuje iznimno mnogo vremena i truda. Međutim, to možemo pojednostavniti tako da učenicima na jednom od prethodnih satova razdijelimo kartončice na kojima je olovkom lagano napisano ono što na njima moraju nacrtati: la voiture, la maison, le panier ... Poslije te nazive obrišemo, izradimo još kartončice s riječima i sortiramo u omotnice. (Jedna praktična napomena: za izradu kartončića možemo iskoristiti kutije od keksa, cipela i sl. Naši mali učenici sve će nam to vrlo rado prikupiti.)

Učenici vole takav način vježbanja jer bar donekle odstupa od svakodnevnog dodira s knjigom i bilježnicom. Osim toga, takve vježbe pomalo su nalik na igru, što je djeci te dobi (9, 10, 11 godina) vrlo važno.

Rogošić Ksenija i Dubravka Vilke

**PRVA ISKUSTVA U RADU S ČITANKOM
»AN ENGLISH READER — SOCIAL STUDIES AND ARTS«**

U 3. i 4. razredu Matematičko-informatičkog centra već niz godina u program učenja engleskog jezika uključen je i jezik struke. Još i prije reforme srednjeg obrazovanja uvodili smo tehničke tekstove jer su učenici neprestano tražili pomoć nastavnika kad su se služili stručnom literaturom na engleskom jeziku. Reforma je jeziku struke dala ravnopravno mjesto uz opći jezik.

Međutim, tokom rada počeli smo uočavati da veće tematske cjeline iz struke zamore učenike i oni počinju tražiti nešto sasvim drugo. Pri planiranju programa, a i inače u razgovoru s učenicima, vidjeli smo da postoji velik interes za tekstove iz literature. Nejednom se dogodilo da nakon određenog razdoblja rada na tehničkoj temi učenici požele rad na literarnom tekstu.

Reforma je donijela velike promjene u programu rada, ali nismo imali adekvatnih udžbenika. Više se mislilo na jezik struke, a za opći jezik snalazili smo se pretipkavanjem, umnožavanjem i fotokopiranjem tekstova. To, uostalom, znaju svi nastavnici završne faze, jer su sve to prošli. Takav je način rada zahtijevao dodatno angažiranje nastavnika, a ipak je rad bio nesistematičan i katkada površan. Učenici su često gubili papire s natipkanim tekstovima, oni koji nisu bili na nastavi kad se uzimalo novo gradivo imali su poteškoća pri nadoknađivanju, itd. Ne samo što je nastavnik morao izabrati i pretipkati tekstove, nego ih je morao popratiti odgovarajućim vježbama kako bi zaokružio jedinicu. Koliko je to bilo uspješno ili neuspješno, to zna samo nastavnik, ali da je bilo teško, znamo svi.

Zato smo s velikim nestrpljenjem dočekali udžbenik »An English Reader« autorica M. Jurčić i J. Brihta.

U pogovoru autorice navode da je čitanka namijenjena »učenicima u obrazovnim centrima za jezike i kulturu te učenicima pedagoškog usmjerenja«. Iako nismo centar tog tipa, udžbenik se izvrsno uklôpio u naš program. Na stručnom aktivu dogovorili smo se da ćemo se tim udžbenikom služiti u radu na općem jeziku u 1. i 2. godini završne faze. Udžbenik je veoma raznovrstan — 35 tekstova grupirano je u 7 tematskih cjelina s različitim područja, koje su našim učenicima vrlo zanimljive.

Preuranjeno bi bilo donijeti konačni plan rada s tim udžbenikom jer ga zapravo, još, proučavamo i »testiramo«. Zajednički smo pokušali odlučiti koji bi nam tekstovi odgovarali za treće, a koji za četvrte razrede, ali čvrst program moći ćemo donijeti tek za sljedeću školsku godinu, pošto na osnovi rada u razredu dobijemo povratnu informaciju o reagiranju učenika. Ipak, odlučili smo se otprilike za ovakav program:

Trećem razredu primjerene su sve teme iz skupine *Language and Habits* i *Love and Life*, s tim što smo tekstove W. Shakespearea ostavili za četvrti razred.

War in Poetry and Fiction svakako je i tematski i jezično primjereniji za četvrti razred.

Treća tematska cjelina *People and Places* uglavnom je prikladna za četvrti razred, ali je pjesma R. Frosta i tekst Ralpa Milnea Fawleya u programu za treći razred.

Tematska cjelina *The Arts* može se podijeliti tako da se tekstovi o Gershwinu te filmu i televiziji izvrsno uklôpe u rad u trećem razredu, a ostali u četvrti razred.

Šesta grupa *Man and Society* sadrži socijalne i filozofske teme. Naravno, teže filozofske tekstove, kao onaj B. Russela, uključili smo u četvrti razred. Sedma grupa *Looking Ahead* uglavnom se može uvrstiti u program trećeg razreda. Huxleyev tekst upravo se idealno uklapa u temu krize enèrgije i hrane, problem porasta populacije i ekologiju, koja je u programu jezika struke u trećem razredu.

Na stručnom aktivu razgovarali smo o udžbeniku i zaključili da se vrlo dobro uklôpa u naš program, da su teme raznovrsne i učenicima zanimljive a posebna je vrijednost suvremeni jezik.

Bilo je primjedaba da su neki tekstovi teži, ali to ovisi o nastavniku, tj. o tome kakav će pristup tekstu odabrati. Na primjer, tekst *Poetry and Its Function* Conrada Aikena, koji je prilično težak, može se upotrijebiti za prijevodne vježbe, odnosno pojedini dijelovi tog teksta. Naime, s fakulteta dobivamo informacije da studenti ne mogu pravilno prevesti tekst, pa smo povremene vježbe prevođenja i rad s rječnikom uvrstili u program rada u četvrtom razredu.

Svaki je tekst popraćen vježbama. Vježbe tipa *Comprehension Check* možemo upotrijebiti kao diferencirane zadatke koje ćemo prilagoditi stupnju znanja učenika.

Discussion Points su vrlo dobro napravljene i uglavnom uvijek rezultiraju dobrim i plodnim diskusijama (*Film and Television, Do You Love Me, Jenny*, itd.)

Ima primjedaba da *Language Work* nije proveden sistematično, ali moramo biti načisto s tim da koncepcija udžbenika uopće ne polazi od grama-

tičkih struktura. To su autentični tekstovi koje ne možemo ukalupiti u određene strukture. Autorice su prepustile nastavniku da, neovisno o udžbeniku, unese u program ponavljanja, revizije i sistematiziranje jezičnih struktura, razne *remedial exercises*, itd. Navode se neke specifičnosti jezika, neke fraze, itd., a *notice* upućuju učenike na jezične priručnike.

Ali zato imamo dobru analizu teksta, organizaciju teksta, što nam je do sada nedostajalo.

Task je, zapravo, transfer usvojenog vokabulara i struktura. Da bi se potakao samostalan rad učenika i njihova imaginacija, natuknice su vrlo općenite, što dopušta veliku raznovrsnost u radu. Nastavnik može prepustiti razredu da ga povede u toj fazi rada, može pustiti maha mašti učenika. I zaista, ima izuzetnih i neočekivanih rješenja koja nametnu sami učenici.

Koji put tekst teme previše utječe na sliku uz zadatak, što ograničava učenike. Nastavnik ponekad može i cijelu jedinicu započeti obradom slike i diskusiju vješto usmjeriti prema temi koju kani učestvovati.

Nakon diskusije vezane za samostalni zadatak, naravno, slijedi pismeni zadatak učenika, čime se razvija pismeno izražavanje koje katkad i previše zanemarujemo.

Po ovom udžbeniku radili su i studenti na praksi u našem centru. Posebno uspješne satove imala je studentica Dubravka Vilke koja je obradila odlomak iz *Pigmaliiona* G. B. Shawa. Izuzetno je zainteresirala učenike i uspješno organizirala rad. Studentica je tako dobro vodila učenike kroz razne faze rada i pripremila tako dobre priloge da su učenici i nakon zvona koje je označilo kraj sata ostali sjediti na svojim mjestima slušajući jedan broj iz musicala *My Fair Lady*, što se priznajemo, rijetko događa i nastavnicima s dugogodišnjom praksom.

Iskustva sa sata i artikulacija sata mogu poslužiti kao sugestija za obradu tog teksta.

OBRADA NASTAVNE JEDINICE: TEKST »ELIZA, THE FLOWER GIRL«, M. JURČIĆ I J. BRIHTA »AN ENGLISH READER — SOCIAL STUDIES AND ARTS«, STR. 14—16.

Budući da nam je mentorica omogućila da sami izaberemo temu, odlučila sam da u toku dva nastavna sata, koliko sam imala na raspolaganju, učenike treće godine Matematičko-informatičkog centra upoznam s dramom *Pygmalion* G. B. Shawa.

Tu sam temu izabrala kako bih ostvarila slijedeće obrazovne i odgojne ciljeve:

Obrazovni ciljevi. Predstavljanje nekih novih elemenata engleske kulture -kazalište i jednog od najpoznatijih britanskih pisaca G. B. Shawa; proširenje vokabulara; mala stilistička obrada teksta, kako bi se učenicima skrenula pažnja na način kojim je Shaw postigao komiku djela.

Odgojni ciljevi. Upoznavanje s načinom života Britanaca te socijalnim razlikama u engleskom društvu početkom 20. stoljeća.

Pretpostavila sam da će se učenicima svidjeti ta zabavna drama, puna komičnih elemenata.

Plan prvog nastavnog sata sadržavao je 3 manja dijela:

I. *Uvod — Razgovor o kazalištu*

Učenike sam uvela u temu kratkim razgovorom o kazalištu. Upitala sam ih vole li kazalište, koje su mogućnosti izraza kazališta u odnosu prema mogućnostima što ih pruža film. Upitala sam ih i što znaju o G. B. Shawu te o »Pygmalionu«.

II. *Osvrt na sadržaj drame i karakterizacija likova*

Budući da učenici nisu znali sadržaj drame, ja sam ga ispričala u nekoliko riječi. U razgovoru o likovima nastojala sam uvesti dio novih riječi. Budući da glavni likovi pripadaju različitim društvenim slojevima (upper and lower classes), nastojala sam navesti učenike na razgovor o socijalnim razlikama u engleskom društvu početkom 20. stoljeća.

Učenici su vrlo lijepo reagirali, te se pokazalo da znaju mnogo o engleskoj kulturi i načinu života. Također sam nastojala da učenici dožive likove s obzirom na podjelu po socijalnim klasama.

III. *Rad na tekstu*

U toku trećeg dijela prvog sata radili smo na tekstu, koji sam podijelila na četiri dijela. Zatražila sam od učenika da u sebi pročitaju dio po dio teksta, nakon čega sam im postavila pitanja kako bih ustanovila jesu li svaki dio i razumjeli. Nastojala sam ih navesti na to da u govoru upotrebljavaju što više novih riječi.

Drugi sat smo mnogo lagodnije mogli raditi na tekstu jer su ga učenici već tokom prethodnog sata dobrim dijelom usvojili (iako je tekst bio poprilično dug). Sada je rad tekao ovako:

I. *Uvod — ponavljanje* (pitanja o G. B. Shawu i o drami — radnji i likovima)

Bila sam vrlo zadovoljna kad sam ustanovila da se učenici dobro sjećaju prijednog materijala, te da ih tema vrlo interesira.

II. *Rad na tekstu*

Opet sam podijelila tekst u četiri dijela (ista podjela kao i na prvom satu), od kojih su prva dva činila jednu cjelinu, a treći i četvrti dio zasebne cjeline. Moj je plan bio da:

1. učenici pogledom prelete svaki dio teksta zasebice (čitav tekst pročitali su na prethodnom satu),
2. prodiskutiramo o svakom dijelu teksta te da ustanovimo jesu li učenici usvojili novi vokabular,
3. na drugom i trećem dijelu teksta izvršimo malu stilističku obradu i dramaturgiju

Prva, A—cjelina

Pošto smo, na način objašnjen pod 1. i pod 2, obradili tekst i okarakterizirali glavne likove, jer su učenici Matematičko-informatičkog cen-

tra navikli na razmišljanje na osnovi tablica i grafova, na ploču sam napisala ovaj grafički prikaz:

Učenici su shvatili da u prazan prostor treba upisati: Eliza — the lady. Moj je cilj bio prije svega, stvaranje ugodne atmosfere u razredu.

Također smo razgovarali o Elizinu izgovoru, te smo tako došli i na razgovor o cockneyu, slangu londonske niže klase.

Druga, B — cjelina (odnosno treći dio teksta)

Rad na trećem dijelu teksta razlikovao se od rada na prva dva dijela time, što smo na trećem dijelu pristupili stilističkoj obradi teksta.

Zatražila sam od učenika da pronađu komične dijelove teksta. Pošto smo zajednički proučili tekst, ustanovili smo da se Shaw poslužio različitim sredstvima za postizanje komike. Više je puta Eliza, prodavačica cvijeća, izgledala smiješna zato što je izabrala pogrešne teme razgovora, više puta se služila pogrešnim načinom govora (na primjer — o vremenu je govorila na način koji bismo očekivali od meteorologa), katkada je bila smiješna zato što je upotrebljavala pogrešne jezične izraze (cockney).

Nakon toga sam upitala učenike što misle o Shawovu odnosu prema likovima (ruga se i kritizira »upper class society«). Budući da se treći dio teksta sastojao od razgovora glavnih likova, pročitali smo tekst po ulogama.

Treća, C — cjelina

Pošto smo i ovaj, posljednji dio teksta obradili na isti način kao i prva dva, opet smo prisustvovali maloj predstavi. Ovaj put, međutim, nismo predstavljali mi, već smo saslušali izvedbu engleske kazališne trupe. Prethodno sam nabavila vrpču s izvedbom *Pygmaliona* jer sam željela omogućiti učenicima da čuju barem dio izvorne engleske predstave.

Učenicima se veoma svidjela ta izvedba, o kojoj smo nakon slušanja i razgovarali.

III. Zaključak

Za kraj sata pripremila sam muzički broj *The rain in Spain ... iz musicala My fair lady*, u kojem prof. Higgins podučava Elizinu fonetici. Tako su učenici vidjeli novu obradu Shawove drame u musicalu.

Zvono nas je zateklo u slušanju songa iz musicala *My fair lady* po drugi put. Naime, učenici su željeli tu melodiju čuti još jedanput.